

Sozialista izateak, zergatik obligatu behar du inor Stalin defendatzera, edo Soviet Batasuneko programa nuklearra, edo stripua egon eta geroko hermetismoa? Nik esango nuke, ezkerrek daukana, nola-halako eredu bat izan ohi dela. Absolutuetan ibili gabe. Eredu erlatibo bat, orain gauden tokitik hobeago batera joateko. Eredu hori, gainera, ezkertiarrek bere herriko eta bere garaiko baldintzetan, mugetan, posibilitateetan, bideratu nahi lukeela; bere inguruko jendearekin, bere eta inguruko bere jendearen mugapenekin. Beti esan da, ez dagoela Soviet Batasuneko errealitate soziala Txinara edo Kubara aldatzerik (hori dogmakeria omen litzateke), Frantziako demokrazi modua Ertafrikara aldatzerik ez omen dagoen bezalaxe, etab. Gizarte bakoitzak bere errealizazioak asmatu egin behar dituela, bere ahalbideen arabera.

Eredu ona eta asmo onak izatea ez da aski, eta munduan beti ez dela zuzen asmatzen, denok dakigu, bulda santurik inork ez daukalako, beti ondo asmatu behar eta ahal izateko.

Guzti honek ez luke komentario bat mereziko, historia zaharregia ez balitz, zaharxeago gerenontzat behintzat. Stalinismoaren basakeria guztiak lehenengo itsu-itsuki defendatuz (isilduz, justifikatuz, «esprikatuz») eta gero kondenatuz, edo kmer gorrien izugarrikeriei lehenengo oneritiz eta gero gaitzeritzi beharrez, etab., autoritate moral eta sinesgarritasun guztia galtzen du azkenean ezkerrek.

Ezker europarraren aje partikular bezala, Merleau-Ponty-k aspaldi salatu zuen, ezkerren izenean egindako edozein krimenen aurrean beti daukan ahulezia morala, inkapazitatea. Komentario bat ezezik, zerbait gehiago mereziko bait luke. ■ *Joxe A. Otaegi.*

Eliza eta nazio katalana

Galiziako prentsak, Xosé Estévez-en hitzaldi baten berri ematen zuen joan den apirilean: Salbuespen-pare bat kenduta, Galiziak ez du izan, Euskadik edo Kataluniak izan duten gisako gotzain abertzalerik, eta apaizeria eta burgesia abertzale horren faltaz gertatu da, besteak beste, hain ahula nazionalismo galegoa, zioen irakasleak. Iruzkina historiko horrek azken hilabeteetako albiste bati buruz zertxobait esateko parada ematen digu.

Tradizio ezagun bati jarraikiz, berrikitan eman dute argitara Kataluniako gotzainek (86.02.05) beren «Kataluniaren erro

kristauak» gutuna («Arrels cristianes de Catalunya»). Pentsa daitekeenez, norberak bere errotara eraman ohi ditu gehienetan urak, eta dokumentu honen xedeetako bat horixe dateke; hau da, Eliza katalanaren presentzia soziala gizarte hartan indarberritzea. Hala ere, oraingo honetan badute gotzainek Eliza haren historian zurigarri onik beren mintza-eskubideaz lotsarik gabe baliatzeko. Oraingo gutun hau ere tradizio horri datzekio: «Nazioaren eta Estatuaren kontzeptuen nahasmendu hain zabalki hedatuek mesfidantza eta errezelozko erreakzioak sortzen dituzte», diote topiko ardatz bat salatuz. «Ezagut eta aitortzezagun Kataluniaren errealtate nazionala (...), eta eska dezagun beronentzat ere eliz irakaslegoaren doktrina aplikatzea».

«Estatua eratu baino lehenagoko beren historiaz kontzientzia duten herriek (hau da Kataluniaren kasua ere), eta kontzientzia horrekin batera Estatuako gehiengoak ez diren beren kultura eta hizkuntza propioak dituztenek bizirik gorde izan dute Estatu-nazioaren banaketa administratibotik sortutakoak ez diren konbentzimendua, baizik eta Estatu nazioaniztun batean pertsonalitate propioa duen osagarria direla hain zuzen», idatzi dute gotzainek.

Baieztape nazional eliztar honek, esan bezala, badu erro historikorik, berrikitan J. Bonet i Baltà-k erakutsi duen bezala (*L'Església catalana. De la Il·lustració a la Renaixença*, Montserrat 1984). Baina gorabehera handikoa izan da Eliza haren historia, eta ez, noski, erabat orbanik gabea.

Ez gara XVIII. mendeko ordezkarietaraino luzatuko (Amat, Climent...), ondoko belaunaldietan Renaixença-ren aurretik jadanik izan zuen Elizak mugimenduarekin zerikusirik. Batzutan gizabanako saiatuekin (Armanyà, Torres i Amat gotzainak, adibidez); bestetan, talde-ekintza sozialekin (Barcelona-ko «Llibreria Religiosa»k, adibidez, 1849-1859etan, 1.711.500 liburu, 1.055.500 opuskulu eta 1.447.000 orri solte banatu zituen). Eta Renaixença-ren barnean, eliztarrek katalanismoari ildo sakonagoa eman zioten: Torres i Bages edo Morgades-ek, apezpiku bezala, errespetagarritasun hobea eskaini zioten. Apaiz xumeen lumek, egin zuten beren lana (Verdaguer-ek Literaturan, Alcover-ek hiztegi handian, etab.).

Gerrate zibila eta gerrateondoa bereziki zitalak gertatu ziren Katalunian elizgizon abertzale askorentzat. Cardó kalonjearen kasua paradigmaticoa izan daiteke, eta, beste era batean, baita Armengou-rena ere. Hierarkiak gerrate aurretik esandakoak (eta gerrateondan beste hierarkia moldaerrazago hark isildutakoak) beste luma ausart horietan izan zuen segida, eta horiengan topatu bere ahots askatzailea Kataluniako katolizismo liberal abertzaleak. Garai bateko adore haren eta hurbilagoko leialtasun honen babespean mintzatu dira, beraz, Kataluniako apezpi-

kuak. Dena den, gotzainek Eliza zabalean beren nazio minorizatuaren alde inoiz gutxitan egin izan duten bezalako gutun honek, estimagarria izanik ere, izan du salatzailerik: *Convergencia*-tik hurbilegi ote dabilen iradoki da, eta arazoaren alde soziala urrutiegi ez ote zaion gelditu ere bai. ■ *Joanes Goia*.

«Enseiucarrean», unibertsitarien aldizkari bat

Azkenean, berri pozgarri bat ere bai: Deustuko Unibertsitateko Euskal Kultura Mintegiak argitaratua, *Enseiucarrean* aldizkariaren lehen zenbakia heldu zaigu. 64 orrialde, 200 pta. prezioa. Kontzeptu serio batekin egina, ez kaskarin eta ez anbizio-tsuegi, egoki. Eskatzeko, edo harpidedun egiteko, hona jo: Deustuko Unibertsitatea, Euskal Kultura Mintegia.

Ez genuke aldizkari honen sorrera, sortzen ari direnetan beste bat gehiago bezala, pasa nahi. Atentzioa eman nahi genieke irakurleei, berezi-bereziki unibertsitarietara, proiektu honetan interesa daitezen.

Zer da, zer izan nahi du *Enseiucarrean* aldizkaritxo berriak. Izan, aski bariatua da: pare bat poematxo eta ipuin, itzulpenak (Juan Rulforen kontagai bat, Saussure-ren testu-zati bat), literatur azterketak (Juan Ruiz/Etxepare, balada bat); edo literaturaren historia eta hizkuntzaren teoria pixka bat, nahiago bada; elkarrizketak (antropologia, teatroa), komikiaz ohar batzu, ikerketa etimologikoak, etab. Gai desberdinak, alor bakoitzetik pixka bat. Testuak ere laburrak, inoiz ez aspertzeko.

Barietatea eta laburtasuna, halere, ez doaz sakontasunaren kaltetan. Ez naiz ni inor ikerketak epaitzen hasteko, baina artikulu batzu ez dira bromatakoak. Lan handia ikusten da. Bistan dago, aldizkari serio bat egin nahi dela.

Asmoa, berriz, lehen zenbaki honek erakusten duena (erakus zezakeena) baino zabalagoa da, hots, filologia edo literaturakoak bakarrik ez, baina antropologia, soziologia, filosofia, psikologia, historia, pedagogiako gaiak ere biltzea, «giza zientzia» guztiak alegia.

Errealitate honek amets batzutarako legitimatzen gaitu.

Oso interesgarria ikusten dut proiektu hori eta, kondizio batzurekin, inportante eritziko nioke. Funtsean hauexek: ikasle